



Õiguskantsler

Teie 02.10.2013 nr

Meie 16.10.2013 nr 6-1/131304/1304419

Seisukoht vastuolu puudumise kohta

Avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 1 õigusselgus

Pöördusite minu poole avaldusega, milles tõstasite küsimuse avaliku teabe seaduse (AvTS) § 35 lg 1 p 1 piisava määratletuse suhtes ning palusite mul hinnata, millise kirj vahetuse suhtes on põhjendatud juurdepääsupiirangu kohaldamine AvTS § 35 lg 1 p 1 alusel.

Selgitan, et põhiseaduse § 13 lg 2 sätestab, et seadus kaitseb igäuht riigivõimu omavoli eest. Sellest sätestest tuleneb ka õigusselguse põhimõte. Riigikohus on rõhutanud, et õigusnormid peavad olema piisavalt selged ja arusaadavad, et üksikisikul oleks võimalik avaliku võimu organi käitumist teatava tõenäosusega ette näha ja oma käitumist reguleerida.¹

Märkisite, et prokuratuuri poolt Teile saadetud kirjale oli seatud juurdepääsupiirang AvTS § 35 lg 1 p 1 alusel. Viidatud õigusnorm sätestab, et teabevaldaja on kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks kriminaal- või väärteomenetluses kogutud teabe, välja arvatud vastavalt väärteomenetluse seadustikus (VTMS) ja kriminaalmenetluse seadustikus (KrMS) sätestatud tingimustel avaldatava teabe.

Seadusandja on otsustanud, et kogu süüteomenetluse (nii kriminaal- kui ka väärteomenetluse) käigus kogutud teave on seaduse mõttes juurdepääsupiiranguga teave. Selle teabe avaldamise tingimused juhul, kui teave on kogutud väärteomenetluse käigus, on sätestatud VTMS §-s 62 lõikes 1.²

Juhul, kui teave on kogutud kriminaalmenetluse käigus, reguleerib teabe avaldamist KrMS § 214 lg 1, mille kohaselt võib kohtueelse menetluse andmeid avaldada **üksnes prokuratuuri loal ja tema määratud ulatuses** ning KrMS § 214 lõikes 2 sätestatud tingimustel. KrMS § 214 lg 3 näeb ette, et kui kohtueelse menetluse andmete avaldamise keeldu rikutakse, võib eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel trahvida menetlusosalist, kriminaalmenetluses osalevat

¹ RKÜKo 28.10.2002, 3-4-1-5-02, p 31.

² VTMS § 62 lg 1: "Kohtuvälise menetluse kohta võib väärteomenetluse, avalikkuse või andmesubjekti huvides andmeid avaldada enne otsuse tegemist üksnes juhul, kui sellega ei kahjustata ülemäära väärteomenetlust, riigi huve või ärisaladust, samuti andmesubjekti ega kolmandate isikute õigusi, eriti delikaatsete isikuandmete avaldamise puhul."

muud isikut või menetlusvälist isikut kohtumääruse alusel. Keeld laieneb ka kahtlustatavale ja süüdistatavale, kuid seadus keelab neid trahvida.

Olen seisukohal, et süüteomenetluse käigus kogutud teabe avaldamist reguleerivad sätted on piisavalt selgelt määratletud. AvTS § 35 lg 1 punktist 1 ja KrMS § 214 lõikest 1 nähtub, et kohtueelse kriminaalmenetluse andmete avaldamiseks tuleb küsida luba prokurörielt. Seega on isiku õigused ja kohustused sätestatud kehtivas õiguses piisavalt arusaadavalt ning ka Teil tuleb juhinduda KrMS § 214 lõikest 1 ning küsida prokurörielt, kas ja mis ulatuses tohite Teile saadetud kirja avaldada oma elukaaslasele. Prokurör võib loa anda kas kirjalikult või suuliselt.

Selgitan täiendavalt, et kohtueelse menetluse dokument võib sisaldada erinevaid andmeid (nt kannatanu isikuandmed, menetlustoimingu tegemisega seonduv), millele avalikkuse juurdepääsu piiramist tingivad erinevad põhjused. Samuti võib menetlusdokument sisaldada osaliselt andmeid, mis on avalikult kättesaadavad muudest allikatest või mida prokuratuur on kriminaalmenetluse huvides ise juba avaldanud. Lisaks näeb KrMS § 47 lg 3 ette kaitsja õiguse kaitsealuse nõusolekul avaldada kaitstava kohta käivaid kohtueelse menetluse andmeid (nt kaitsealused ülekuulamisest antud ütlused), kui see on õigusemõistmise huvides.

Osutan ka sellele, et prokuröri poolt kohtueelse menetluse andmete avaldamiseks antud luba või selle andmata jätmine on vaadeldav menetlustoiminguna, mille peale on võimalik oma õiguste kaitseks esitada kaebus KrMS §-des 228–230 jj sätestatud korras.

Eelnevast tulenevalt lõpetan Teie avalduse menetlemise ning tänan Teid minu poole pöördumast.

Lugupidamisega

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel